

Pacienti v hospicích o eutanazii nežádají

Od roku 2005 se hospice sdružují v Asociaci poskytovatelů hospicové paliativní péče. Na otázky odpovídá ROBERT HUNEŠ, který byl na jaře znovu zvolen prezidentem této organizace.

Od roku 2005 se hospice sdružují v Asociaci poskytovatelů hospicové paliativní péče. Na otázky odpovídá ROBERT HUNEŠ, který byl na jaře znovu zvolen prezidentem této organizace.

Z návštěvy apoštolského nuncia Charlese D. Balva (uprostřed) v Prachaticích. Snímek Hospic sv. Jana N. Neumanna

Hospice musí řešit mnoho otázek a problémů. Od financování či nedostatku zdravotních sester až po veřejné debaty o zavedení eutanazie. Kdybyste mohl jeden z těchto problémů zázrakem vyřešit, který by to byl a proč?

Co nic nestojí, za nic nestojí a zázračná řešení neexistují. Je potřeba si problémy probolet, abychom si pamatovali útrapy z trnité cesty a vážili si výsledků v cíli. Samozřejmě celospolečensky je nejzávažnější hrozba legalizace zabíjení lidí skrytá pod eufemismem „eutanazie“. Snad i útrapy z boje proti tomuto zlu probudí společnost k zamyšlení nad skutečnými hodnotami a odpoutá ji od slev na jízdě, předhánění, který politik více zvyšší důchody, či od jiných malicherných „důležitostí“ současnosti.

Zastánci eutanazie většinou tvrdí, že nejsou proti hospicům, ale v některých případech může být pro pacienta další život takovým utrpením, že by měl mít právo ho ukončit. Jak na takové výzvy reagujete?

Je-li život některých pacientů utrpením, pak to vnímám jako nedostatek nebo selhání péče. Pojďme v ČR zlepšovat péči, a ne zabíjet lidi, když je jim nejhůř. A propos, napadá mne analogie s trestem smrti – nejsilnějším argumentem proti němu, který fakticky vedl ke zrušení tohoto druhu trestu ve všech civilizovaných zemích, je možnost justičního omylu. Ten nelze nikdy vyloučit, neboť z historie známe řadu případů, kdy soudci měli o vině „100% jistotu“, a přesto se po vykonání trestu ukázalo, že vše bylo jinak. Takto doko-

naný trest je ireverzibilní, život nelze vrátit. Podobně je to s eutanazií. Jakýkoli poctivě argumentující zastánce eutanazie za těchto souvislostí musí na své snahy rezignovat. Ne-li, pak se jedná o pouhou ideologii a emoce. A s tím nelze racionálně diskutovat.

Pravda je, že odborné i neodborné diskuse o eutanazii vedou většínou lidí bez závažnějších zdravotních problémů. Ale co ti, kterých by se to přímo týkalo? Zažil jste u vašich pacientů volání po eutanazii?

Je to jako s láskou k bližnímu. Milovat nebohého černocha v subsaharské Africe je celkem snadné. Mnohem těžší je milovat obtížně přizpůsobivého souseda. Podobně je to s eutanazií. Ono se to o ní za stolem a u piva mudruje také snadno. Zcela jinak to je, když by se ukončení života týkalo mého příbuzného a vykonávat bych je měl já sám.

Naši pacienti o eutanazii nežádají. Někdy o ní hovoří, to je pravda. Ale poté, když jsme si na takového pacienta udělali čas, se ukázalo, že to bylo volání o pomoc, strach a podobně. Stačilo se mu více věnovat, změnit léčbu, přeorganizovat péči, naslouchat. Dovolím si citovat profesora Pavla Klenera: „Psychika nemocného se každý den mění. Opakovaně jsem ve své praxi zažil, že mě jeden den pacient žádal ‚pane doktore, už to konečně ukončete‘, ale druhý den tak lpěl na životě, že to bylo až neuvěřitelné.“

V hospicích díky dobré péči pacienti o eutanazii nežádají. V ČR je třeba zlepšit péči i mimo hospice, ne zabíjet bezbranné. Snahy uzákonit eutanazii

požadavek ji uskutečňovat v hospicích proto odmítám, stejně jako ostatní kolegové v českých a moravských hospicích. Nepracuje zde žádný dr. Mengele, v hospicích APHPP se nikdy nepropůjčme k usmrcování pacientů. I nadále budeme pečovat o umírající, jak nejlépe dovedeme, o jejich potřeby tělesné i duševní. S láskou, něhou a úctou až do chvíle, kdy svíčka života člověka přirozeně dohoří. To je náš vztek světu.

Eutanazii hospice odmítají. Je v ČR naopak něco, co by hospice rády prosadily?

České zdravotnictví má velké dluhy. Nikoli finanční, peněz je dost, jen se jimi plýtvá. Nikoli odborné, jsme na světové špičce. Ale vytratil se člověk. Pro samou chorobu a spěch nevidí zdravotníci člověka jako křehkou lidskou bytost, plnou obav, smutku, osamocení. S Martinem Heideggerem říkám, že „technika překonala veškeré vzdálenosti, ale nevytvořila žádnou

blížkost“. To bývá pravou příčinou myšlenek na eutanazii. Takže co nám chybí? Humanizace zdravotnictví a čas na pacienta. V hospicích to jde, tak proč ne i jinde?

Na poli hospicové péče je nutné prosadit dostupnost této péče pro každého, kdo ji potřebuje. To znamená vybudovat lůžkový hospic na Vysočině, což je jediný kraj, kde není takové zařízení dostupné. U domácích hospiců je situace náročnější. Ideální stav je taková hustota pokrytí, kdy dojezdová vzdálenost do domácnosti pacienta obvykle nepřesáhne více než 30 km. To znamená asi 90 domácích hospiců v ČR. Zatím jich působí sotva třetina.

Když hovoříte o pohledu na člověka, hospice se zaměřují i na jeho duchovní stránku. Mimo jiné jste letos uskutečnili také první Pouť za hospice. Jaký ohlas tato akce měla? A plánujete v ní pokračovat?

Myslím, že pouť se velmi vydařila. Ohlasy jsou pěkné a můj osobní pocit rovněž. Platí úsluví předků, že bez Božího požehnání marné lidské námáhání. Dovolím si parafrázovat svého oblíbeného G. K. Chestertona: „Je bláhové si myslet, že ztratí-li lidé víru, nebudou pak věřit v nic – naopak budou věřit v cokoli.“ Proto je dobré víru opečovávat a zušlechťovat, například účastí na pouti. Proto již nyní připravujeme druhou Národní pouť za hospice. Uskuteční se tentokrát na Moravě, a to 25. dubna 2020 v krásném poutním místě Křtiny u Brna. Hlavním celebrantem bude opět biskup Zdenek Wasserbauer. (hol)

Ilustrační snímek Hospic Citadela

Desáté narozeniny Domácího hospice Duha

Domácí hospic Duha, o.p.s. slaví tento rok již desáté narozeniny, což je výborná příležitost se ohlédnout zpět za jeho neuvěřitelným životním příběhem. Může mít neživá věc svůj životní příběh? V případě domácího hospice to platí stonásobně.

Je to příběh stovek pacientů a jejich rodin, ale také zaměstnanců, dobrovolníků, podporovatelů, ovšem i nepřátel. Může mít bohubilé dílo jako hospic své nepřátele? Může, ale to bychom předbíhali. Autor tohoto textu dnes považuje za neuvěřitelné štěstí, že mohl žít s hospicem téměř od jeho kolébky, kdy se stal jeho dobrovolníkem. Mohl tak vidět všechny ty obrovské změny. Dnes se jedná o organizaci s několikamilionovým rozpočtem a více než desítkou zaměstnanců, která má za sebou poskytování péče ve stovkách rodin. Před deseti lety tu však byla jen jedna zdravotní sestra.

Není to nějaká sekta?

Jana Sieberová se rozhodla dát výpověď v nemocnici s tím, že zřídí v malém městě Hořicích domácí hospicovou péči. Zatímco v ČR dnes máme již několik desítek domácích hospiců, před deseti lety existovaly možná tak tři čtyři, v Královéhradeckém kraji žádný. Jana Sieberová šla za svým cílem doslova s holýma rukama, několika radami od Marie Svatošové a v neposlední řadě s pevnou vírou v Boha.

Jako zázemí pro budoucí hospic získala několik zdevastovaných místností v chátrající budově pavilonu Městské nemocnice v Hořicích. Ty by-

Lidskou duši lze uzdravit vždy. Ilustrační snímek Domácí hospic sv. Veroniky

ly postupně zrekonstruovány za přispění prvních sponzorů, dobrovolníků a věrných přátel. A pak přišli i první pacienti... Do té doby bylo zvykem vozit pacienty do nemocnic, aby tam zemřeli, častokrát při bolestivých, leč předem marných pokusech o záchranu života. Duha Jany Sieberové začala naopak vozit tyto pacienty do jejich domovů.

Padalo při tom mnoho skrytých otázek. Zvládne to jedna zdravotní sestra? Zvládnou tuto péči rodiny nemocných? Některé otázky byly naopak od části veřejnosti pokládány

zcela otevřeně a nebyly vůbec příjemné: Co je zač ten hospic? Říkají, že poskytují duchovní péči, není to nějaká sekta? Netahají pouze z nemocných peníze? Jana Sieberová na tyto otázky začala odpovídat dvěma způsoby. Přímou tím, že začala o hospicové péči veřejně přednášet a odpovídat na dotazy z očí do očí. A pak samozřejmě nepřímou svou neúnavnou péčí o nemocné. Trvalo to několik let, než utichly nedůvěřivé hlasy, z nichž některé Janě Sieberové dokonce opakovaně radily, aby se službou přestala. Některé se neštitily ani výhrůžek...

Lidské srdce přirozeně touží po Bohu

Pacientů, kteří mohli díky Duze zůstat doma, však přece jen přibývalo. Domácí hospicová péče si postupně získávala společenskou důvěru, rostl počet rodin, které se na Duhu obracely, a přibývalo i sponzorů. Protože domácí hospicová péče nebyla (a dodnes není) proplácena zdravotními pojišťovnami, byla jejich pomoc pro další rozvoj Duhy nezastupitelná. Teprve po dvou letech si Jana mohla dovolit zaměstnat na poloviční úvazek další zdravotní sestru. To umožnilo nejenom přijímat do péče větší množství pacientů, ale také rozšiřovat celou službu.

Duha zřídila vlastní půjčovnu zdravotních pomůcek pro nemocné a zaregistrovala odbornou sociální poradnu. Královéhradecké biskupství také pro hospic jmenovalo vlastního kaplana. Kromě zdravotních a sociálních služeb tak mohla Duha začít plně poskytovat i péči duchovní. Ne všichni pacienti si samozřejmě tuto péči vyžádají. Ale lidské srdce přirozeně touží po Bohu a lidská duše je u umírajícího člověka to jediné a současně to nejdůležitější, co lze ještě uzdravit.

S přijetím další zdravotní sestry do pracovního poměru a s pořízením nového automobilu byla Duha schopna dojíždět za pacienty do cca 90 obcí. Počet zájemců o péči však rostl i za touto pomyslnou hranicí. Proto v roce 2016 otevřela svoji pobočku ve Vrchlabí, kde zřídila zcela nový tým zdravotních sester. Touto kapitolou by mohl pokračovat výčet dalších kroků, které znamenaly růst Duhy. To však není cílem tohoto textu. Jen je třeba dodat, že toto vše se podařilo díky nezlomnosti jedné zdravotní sestry, která se rozhodla od základů změnit péči o umírající. Duha dál pokračuje ve svém poslání svým pacientům sloužit. A desáté narozeniny? Ty jsou pouze jedním milníkem na této cestě.

JAKUB HOLMAN

Zvládne tu být bez svého druhého já?

Práce v hospici není vždy jen depresivní a smutná. Zažíváme i situace, které bychom při úmrtí člověka nečekali. Po Vánocích mě čekalo rozloučení s našim do té doby nejmladším pacientem, velmi sympatickým a příjemným mužem, kterého jsme všechny obdivovaly pro jeho šikovnost.

Sám představil celý dům a spravil uměl naprosto vše. Překvapil nás už při dovezení koncentrátoru, který mu

měl ulehčit v dýchání při velké bolesti. Přístroj se nám nedařilo zprovoznit. Náš pacient jen mrknul z postele, ihned odhalil problém a přístroj si sám zapojil.

Když nastala chvíle jeho odchodu, moc jsem se bála. Jeho žena je přibližně v mém věku a při představě, že jsem na jejím místě, mi bylo hrozně. Jak bolestná probuzení jí čekají? Zvládne tu být bez svého druhého

já? Odhodlání celé rodiny zpříjemnit odchod milovaného člověka na maximum mě uklidnilo. Domem duněla oblíbená hudba pána domu, atmosféra byla klidná a uvolněná. Všichni byli dobře připraveni na nastávající situaci a smíření. Muž pak skutečně odešel...

Večer nám ještě okořenili pracovníci pohřební služby, kteří nemohli ve vánici zapadlou chalupu najít.

Šla jsem jim s dcerou zesnulého naproti. Zpět pěšky v mrazu a sněhu se nám nechtělo, tak jsme se svezly pohřebním vozem. Paradox situace nám vešnal úsměv do tváře. Večer byl zakončen oblíbeným pitím zesnulého a společným objetím s celou rodinou. Odjízďela jsem dojatá a naplněná nadějí, že oni to tu zvládnou. Život jde prostě dál.

příběh z Domácího hospice sv. Markéty

Když jeden týden vynechám, chybí mi to

Více než deset let bydlím ve vesnici nedaleko od Čerčan. Zažila jsem, když se místní hospic stavěl a uváděl do provozu. Osobně jsem ho v době, než jsem se stala dobrovolníkem, navštívila jen párkrát při nějaké veřejné akci nebo jsem zašla do tamní skvělé kavárny v přízemí.

Pro dobrovolnictví jsem se rozhodla teprve před necelými dvěma lety. Tehdy jsem pracovala na zkrácený úvazek, a každé pondělí dopoledne tak mohla věnovat dobrovolnické práci v Hospici Dobrého Pastýře. Důvody, proč právě zde, byly dva. První byl dost pragmatický, mám to blízko. Druhý důvod byl ten, že se mě osobně dotkla otázka stárání a smrti. Asi je to přirozená fáze života. Ve věku 45 let jsem si uvědomila, že se dostávám do „druhé půle“, děti už mě tak nepotřebují, rodiče a lidi, které znám celý život, stárnou, a někteří dokonce umírají.

Byla jsem posluchač

Otázky „jaký má život smysl?“ a „jak z něj odejít spokojený a naplněný?“ pro mě začaly být velmi aktuální. V jednu chvíli jsem přemýšlela o spuštění projektu, který by se otázkou odchodu z tohoto světa zabýval. Nakonec všechno tohle uvažování skončilo rozhodnutím stát se dobrovolníkem právě v hospici.

Ze začátku jsem pomáhala v Centru denních služeb, kde se klienti scházeli ve skupině, povíдали jsme si, četli jsme noviny nebo něco tvořili. Někdy jsem si šla popovídat s klientem přímo na pokoj. Většinou jsem byla po-

Návštěvy hospice dávají dobrý pocit.

Ilustrační snímek Domácí hospic sv. Veroniky

sluchač já a poslouchala životní příběhy, které mi vyprávěli. Pokud povídání bylo pro klienta už těžké nebo nemožné, tak jsem mu buď četla, nebo jen seděla a držela ho za ruku.

Je to dobrý

V září 2018 jsem změnila práci, začala jsem pracovat na plný úvazek, a tak jsem musela změnit i den a hodinu svých návštěv v hospici. Nyní pravidelně navštěvuji jednoho konkrétního pána, vždy ve čtvrtek odpoledne. Je mu přes devadesát let a je to štra-

mák, hodně se směje a jeho nejčastější věta zní: „Je to dobrý.“ Moc se na návštěvy u něho těším, vždy mě naplní optimismem.

Úplně nejvíc mě na dobrovolnictví v hospici překvapilo, jak velmi příjemné prostředí to je a jak skvělý a milý je všechen personál. Pokoje jsou vstřícné k návštěvníkům, voňavé a útulné jako v penzionu. Jsem také překvapená, jak rychle se dobrovolnictví stalo součástí mého života. Prostě když jeden týden vynechám, chybí mi to. Dalším překvapením pro mě bylo a stále je, jak klidní a milí byli všichni klienti,

se kterými jsem se potkala. A že neoptimističtější a nejspokojenější jsou švadleny.

Návštěvy hospice mi přinášejí dobrý pocit z toho, že (jak sama doufám) zpříjemním konkrétnímu klientovi den, nebo alespoň tu hodinu, kterou s ním jsem. A nahléd. V kontextu toho, čím si klienti procházejí a v jaké jsou situaci, se většina našich problémů jeví jako bezvýznamná. Myslím, že je dobré si tento nahléd zachovávat a obnovovat. Já to potřebuju a jsem za to vděčná.

PETRA,
dobrovolnice v Hospici Dobrého Pastýře

Vyprávěla mi o zcela novém pohledu na život

Jednoho dne se na mne telefonicky obrátila onkologicky nemocná žena s prosbou, zda bych jí nepomohla dobře zemřít. Bydlela ode mne asi sto kilometrů daleko a v dosahu nebyla dostupná hospicová péče. S pokročilou rakovinou bojovala dlouhé roky. V jednom okamžiku nastalo prudké zhoršení zdravotního stavu a byla nutná punkce plicního výpotku.

Koupila jsem velkou barevnou kytičku a vydala se druhý den do nemocnice. Třílůžkový pokoj, unavené tváře poznamenané těžkou nemocí. Neosobní personál, vykonávající zdravotnické a ošetrovatelské úkony. Fyzická křehkost společně s úsměvem ve tváři této nemocné ženy vyvolávaly o jejím vnitřním pokoji a míru.

Cítila úlevu od dušnosti, byla klidná a vyprávěla mi o rodině, o svých roz-

hodnutích, o zcela novém pohledu na život. Naslouchala jsem jejím slovům s úctou. Byla statečná, moudrá a citlivá. Poznávaly jsme se jako dvě ženy, manželky a matky. Nevnímal jsem pocitu cizosti, v našem vztahu rostla důvěra, pochopení, přátelství a láska. Své utrpení a ztrátu schopnosti snášela pokojně a trpělivě. Požádala mne, abych jí pomohla vyčistit zuby... Tak intimní přání. Plánovaly jsme přijetí do

lůžkového hospice. Ke konci návštěvy jsme se spolu začaly modlit. Rostla mezi námi naděje, která dávala prožívanému utrpení smysl.

Děkovala jsem za společný čas, za přátelství, za rady, které mi dávala. Objala jsem její křehké tělo a rozloučila se. Tato má návštěva byla poslední. Za dva dny v nemocnici zemřela.

JANA SIEBEROVÁ,
Domácí hospic Duha, Hořice

V hospicové práci není nouze o zázraky

Umírání, smrt! Jak tragická a bolestná skutečnost, která nedělá rozdíly mezi bohatými a chudými, mladými a starými ani mezi hodnými a zlými lidmi. A přesto vchází do života člověka s nečekanou krutostí.

Věřím v silné pouto.

Ilustrační snímek Hospic Dobrého Pastýře

Avšak jako pracovník Domácího hospice sv. Markéty jsem měla tu čest zahlédnout tento proces v jiném světle. O jeden střípek z těchto příběhů bych se s vámi chtěla podělit, abyste mohli alespoň trochu zakusit atmosféru hospicové péče a malinko poznali naději, kterou každodenně prožíváme.

Hned na začátku našeho působení, v den mých narozenin, mi volala maminka „školového“ dítěte, že by rádi využili našich služeb. Byla to chvíle, kdy jsem si říkala „proč?“. Proč dítě, proč máme být u toho my, proč dnes, proč? Nicméně jsme se domluvili na návštěvě a poté jsme do rodiny začali jezdit.

Už od samého začátku jsem žasl nad péčí a přístupem všech členů domácnosti k nemocnému dítěti, které bylo v rámci možností zapojeno do každého dne. A tak jsem poprvé od svého dětství stála na ledě na bruslích s kočárem v ruce, jela na elektrokole s radostným vřiskem v zádech, četla pohádky, koupala bezbranné dítě, krmlila jej, bavila se s maminkou o vlastnostech a existenci Boha, lásky, utrpení, ale také o vaření a pletení.

V tomto čase padají všechny masky a člověk musí jít až na dřev pravdivosti – každá laciná odpověď je hned odhalena. Mohli jsme se tak stát svědky radosti i utrpení, jako apoštol Jan stojící pod křížem umírajícího Krista,

hledět na něj a vzájemně si být oporou v čekání na to, co nastane. Musím říct, že to pro mě byla škola lásky, trpělivosti, důvěry, milosrdenství, obětí a také víry.

Zhoupnutí nad propastí

„Nikdy totiž nevíte, do jaké míry čemu věříte – dokud se pro vás pravdivost nebo lživost té věci nestane otázkou života a smrti. Je snadné říci: ‚Věřím, že ten provaz je silný a pevný,‘ když jím chcete převázat jen krabici. Ale co kdybyste se na něj měli pověsit nad propast? Neobjevíte teprve tehdy, do

jaké míry tomu provazu doopravdy důvěřujete?“ (C. S. Lewis: *Svědectví o zámurku*)

A ten okamžik zhrounutí nad propastí přišel. Měla jsem strach, jak to bude, až dítě zemře. Jak zareagují rodiče, co sourozenci, co já. Do poslední chvíle jsme doufali v zázrak, čekali na něj, modlili se, zkusili si jej vyrvat i vyprosit, ale nepřišel. Alespoň ne tak, jak jsme čekali.

Brzy zrána zvonil telefon s tím, že je konec. Jela jsem tam a paradoxně byla plná pokoje. Dítě jsme společně převlékli a rozloučili se s ním písněmi a modlitbou. V tom momentu začalo svítat. Když jsem zvedla hlavu od postele, viděla jsem skrze hřbitovní kříže za oknem světlo vycházejícího slunce, jehož paprsky dopadají přesně na postel. Byl to krásný pohled na tělo dítěte, které se usmívalo.

A najednou jsem cítila obrovskou naději, že je v náručí nebeského Otce. Bolest zůstala a bude provázet rodiče až do jejich smrti, a přesto společně věříme, že život jejich dítěte nebyl marný. Naučilo nás lásce, radosti, pokoře, přímosti... V hospicové práci tak není nouze o zázraky, naději, ať už je člověk věřící nebo ne. Stačí k sobě vzájemně přistupovat s láskou a s úctou k důstojnosti každého člověka.

JANA KURKOVÁ,
Domácí hospic sv. Markéty

Nevěděli, jak to všechno zvládnou

Nepracovala jsem v hospici ještě ani tři měsíce a vlastně jsem pořádně nevěděla, jaké to je – celé to doprovázení. Tehdy jsem se dostala do rodiny jednoho nemocného pána s šibalskýma očima, do rodiny, kde mě přijali a kde jsme se učili od sebe navzájem.

Zvládneme to společně.

Ilustrační snímek Hospic v Mostě, o.p.s.

Každá návštěva byla malinko jiná, někdy jsem měla pocit, že jsem přišla moc brzy ráno a vpadla jsem pánovi do snídani, jindy mi nadšeně vyprávěl o svém dětství, a jak se poznali s manželkou. Byly ale i dny, kdy propadal depresi, plakal a jediné, co jsem mohla, bylo držet jej za ruku a mlčet.

Chodila jsem sem velice ráda. Po každé jsem tiše pozorovala vztahy v rodině, jejich vazby, kdo na koho dá, kdo situaci snáší hůř a kdo by nejraději utekl.

Každý jsme jiný, každý v různých situacích reagujeme jinak a já už dávno vím, že i tady každý činil, jak nejlépe uměl. Zvlášť, když se pánovi přitížilo,

bylo vidět, jak se o něj všichni starají s upřímnou láskou.

Byli vystrašení, stále nevěděli, jak to všechno zvládnou, ale mají mou hlubokou úctu. Společně, celá rodina, doprovodili svého tatínka, manžela, dědečka na druhý břeh. A že to nebylo jednoduché, o tom není pochyb.

I pro mě to bylo hodně nové. Nejen věci odborné, ale hlavně ta samozřejmost smrti, povídání si o ní, přemýšlení nahlas o posledních věcech. Když mi v noci zazvonil telefon, že pán zemřel, jednala jsem tak nějak automaticky, a přesto doufám, že nebylo znát, jak jsem sama byla v rozpacích.

Důstojné čekání

Byla jsem ráda, že mohu přijet zrovna já, která byla v posledních dnech v rodině nejčastěji; chtěla jsem jim být nablízku, prožít to s nimi, pomoci. Nakonec jsme to zvládli všichni společně, pomáhali jsme si navzájem, celá rodina, celý dům a já. Všechno bylo tak nějak milé, samozřejmé, automatické, a přece vroucí.

Jsem nesmírně ráda, že jsem zrovna těmto lidem mohla pomoci v doprovázení, že jsem měla tu čest poznat jejich rodinu, která mi ukázala, že čekání na smrt může být v domácím prostředí nejen důstojné, ale mnohdy i úsměvné, láskyplné a poučné.

příběh z plzeňské hospicové péče Domov

Konec nemusí být vždy koncem

Před rokem jsem byla svědkem krásných chvílí plných lásky, radosti, ale i smutku. Byla jsem svědkem? Vlastně jsem šla za svědka! Jak to tedy všechno začalo...

O Vánocích zemřel doma, obklopen svou rodinou, jeden báječný muž. Víím o jeho výjimečnosti pouze z vyprávění jeho nejbližších, protože jsem ho bohužel poznala až v jeho posledních dnech. Měla jsem tedy možnost seznámit se alespoň s pánovou skvělou rodinou, která byla dokonale semknutá, jejich vzájemná láska byla téměř hmatatelná. Pánův skon jsem prožívala s jeho manželkou i s jejich dcerou, jejíž dlouholetý partner po celou dobu rodinu bezmezně podporoval.

Byl to právě tento mladý muž, který mi o pár měsíců později zatelefonoval. Prý bylo tatínkovým posledním přáním, aby se s jeho dcerou vzali. Během doprovázení jsem byla částečně seznámena s rodinnými vazbami, s příběhy, z nichž některé jsou dojemné a dokonale, a některé jak vystřižené ze špatného filmu. To už tak v životě bývá. A protože by si mladí po společné úvaze přáli, aby při svatebním obřadu byli jen ti, kteří opravdu byli s tatínkem v posledních chvílích, požádali i mě, abych jim šla za svědka. Nebyl důvod jim to odmítnout. Byla jsem dojatá.

Vždyť to bylo tátovo přání

Domluvili jsme společnou schůzku, ale bez maminky, na kterou jsme začali postupně kout pikle. Prohlásila totiž již před časem, že bez manžela na žádnou svatbu nepůjde, a hrozilo tak, že se odmítne připravovaného obřadu zúčastnit. Do našich spikleneckých sítí jsme zapojili i ředitelku hospice a na maminku vymysleli habaďuru o tom, že se bude konat hospicové setkání a byli bychom rádi, kdyby se ho jako jedna z „pečujících“ zúčastnila také. Paní naštěstí neodmítla, a tak jsme mohli plánovat svatbu, o které vědělo jen pár lidí, aby se to náhodou k mamince nedostalo (začala být totiž aktivní i na sociálních sítích).

Mladí snoubenci, a hlavně nevěsta, měli jasnou představu o průběhu dne: já vyzvednu maminku, sejdem se na radnici, kde ji budoucí zeť požádá o ruku její dcery, po obřadu se společně přesuneme na hřbitov za tatínkem a potom zpět do města na slavnostní oběd. Hlavně té části se hřbitovem by nemusela spousta lidí, kteří „nezažili“, porozumět a mladí neměli pochopitelně potřebu to někomu vysvětlovat. Mně to naopak přišlo jako

Možnost potkat báječnou rodinu.

Ilustrační snímek Domácí hospic sv. Veroniky

krásná samozřejmost, vždyť to bylo právě tatínkovo přání.

V průběhu příprav jsme si s mladými potykali, já jsem se několikrát sešla s jejich maminkou. Dokonce došlo k jednomu náhodnému společnému setkání s mladými a byla jistě legrace nás pozorovat, jak před maminkou děláme, že se vlastně skoro neznáme, a konečně si tedy potykáme a podivujeme se chystanému hospicovému setkání.

Vzpomínalo se na společné chvíle

Nadešel den D, nervozita stoupala, hlavně strach z toho, že se maminka, až se dozví, kam jsem ji přivezla, odmítne zúčastnit, protože přeci prohlásila, že bez milovaného manžela nikdy. Snad by se to dalo i pochopit, o to víc jsem z toho měla strach. Ale zjistila jsem, že jsem docela dobrá herečka.

Nebudu to natahovat: ve smluvený čas jsem vyzvedla maminku, na radnici ji překvapil její milovaný „skorosyn“ žádostí o dceřinu ruku, maminka byla dojatá a šťastná, všichni jsme se smáli i se slzami v očích. Po obřadu jsme odjeli na hřbitov pozdravit tatínka. Byla to velmi dojemná a silná chvíle, někteří kolemjdoucí se podívali nevěstě na takovém místě, ale my byli v jakési vlastní bublině, byla to chvíle pouze této báječné rodiny a nikoho jiného.

Při slavnostním obědě, u kterého měl symbolicky místo u stolu i tatínek, bylo veselo, ale také se vzpomínalo na společné nádherné chvíle před těmi osudnými Vánoce, které změnily život všem těm úžasným lidem u stolu, kteří mě přijali. Jsem nesmírně vděčná za možnost poznat tak báječnou rodi-

nu, za šanci být na chvíli přítomna tolika silným okamžikům i za důvěru, kterou ve mě vložili, když mě požádali, abych byla svědkem toho, že konec nemusí být vždy koncem. Ze srdce a s obdivem jim přeji vše krásné! Děkuji.

příběh z plzeňské hospicové péče Domov

Srdečně vás zveme na

Kurz hospicových dovedností pro zdravotní sestry

Kurz je určen pro zdravotní sestry pracující v lůžkovém či domácím hospici a pro všechny zdravotní sestry se zájmem o tuto problematiku

Odborný 4denní kurz se specializuje na problematiku péče o umírající pacienty. Zahnuje podstatné medicínské otázky, ale hlavně se zaměřuje na duševní a duchovní přesahy hospicové péče. Je určen pro nováčky i zkušené sestry, které se chtějí znovu zamyslet nad svými postoji, získat nové informace, podněty pro vlastní profesní růst, oživit si tematiku a nadšení pro svoji práci.

KURZ JE ROZDĚLEN NA DVĚ ČÁSTI PO DVOU DNECH.

- Akreditováno:** Česká asociace sester; účast omezena, max. počet účastníků 25!
 - Datum konání:** část I 22.–23. 10. 2019; část II 11.–12. 11. 2019
 - Místo konání:** Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze, Vlašská 336/36, Praha 1 – Malá Strana
 - Pořadatel:** Česká společnost hospicové péče ČLS JEP, Sokolská 490/31, Praha 2
IČO: 00444359, DIČ: CZ00444359
 - Odborný garant:** MUDr. Jana Vlková, Ph.D., Hospic sv. Jana N. Neumanna, Neumannova 144, Prachatice, 383 01
 - Účastnický poplatek:** 2 900,- Kč (uhradte dle pokynů po přihlášení)
- Potvrzení o zaplacení je nutné předložit při registraci.**
Přihlašovat se můžete prostřednictvím e-mailu na adrese cshp@seznam.cz

V hospici nejsou zákazy ani příkazy

KATEŘINA SMOČKOVÁ vyrábí originální ozdoby v podobě andělíčků z lastur slávek. Protože sama dlouhodobě podporuje hospice, rozhodla se část peněz z výtěžku věnovat právě v jejich prospěch.

Co vás přivedlo k myšlence podpořit svojí tvorbou zrovna hospice?

Byla to paradoxně smrt mého dědečka. Byl už moc nemocný, a hlavně jeho zdravotní stav už nedovoloval, abychom se o něj starali sami. V nemocnici tedy navrhli hospic. Moc jsme z toho nadšeni nebyli, ale jinak to nešlo. Ale když jsem viděla, jaká tam je úžasná péče, jak se starají, aby klient byl skutečně šťastný, tak mi spíš bylo líto, že jsme tam dědu nedali dřív.

Také jsem si uvědomila, že hospic vnímá spousta lidí jako místo, kde už to stejně nemá smysl a kde ty příbuzné prostě odložíte. Já patřila mezi ně, jednoduše jsem nevěděla. Ale skutečnost je naprosto opačná. Proto si myslím, že si hospice zaslouží podporu a větší informovanost lidí.

A pak mně přišel nápad s tvorbou andělíčků. Miluju černou barvu, slávky jsou černé, pak mé myšlenkové pochody šly dále směrem černý anděl – smrt – hospic. Potom mě napadlo první škeblí nabarvit. Další nápad, že hospice se snaží tu smrt nebo odchod udělat všelijaké, jen ne černé. A dál už to znáte.

Pak jste tedy začala se svým internetovým obchůdkem. Když se ještě vrátíte v čase zpět, přihodilo se během hospicové péče o vašeho dědečka něco, na co ráda vzpomínáte?

Děda si vždycky ty své pobyty v nemocnicích užíval. Sice tvrdil, že ne, ale moc ho těšilo, jak ho sestřičky opečovávaly, vykládaly s ním, na konci pobytu dostal od všech „hubču“ a jeli jsme spokojeně domů.

Ale těch pár měsíců, co chudák musel strávit na LDN, ho úplně zlomilo. Není nic horšího, než když vidíte svého milovaného bezmocně ležet na nemocniční posteli, schouleného do klubíčka někde v rohu, jak vás skoro ani nevnímá, bezmyšlenkovitě hledí kamsi do prázdna a v podstatě čeká na konec. Pak ho převezli do hospice, a už po pár dnech nastal opravdu velký obrat.

Jak se ta změna projevila?

Komunikoval, usmíval se, jedl. Děda byl celý život velmi vášnivý kuřák a v hospici prostě nejsou zákazy ani příkazy. Protože už pozbývají význa-

Hospice si zaslouží podporu, říká Kateřina Smočková.

Snímky autor

mu, zde se dbá jen o klientovo pohodlí a pohodu. Takže si umíte představit, jak byl šťastný, když byl sestřičkami vyvezen i s postelí ven na sluníčko, aby si mohl dát oblíbené „cigo“, jak vždycky říkával. Nebo jsme vzali našeho psa berňáka za ním na návštěvu. Ani toho

dnes už bohužel nemáme. Ale pevně věřím, že tam nahoře odpočívají spolu někde na gauči. Děda spokojeně pokuřuje a Ari mu leží v nohách.

Kolik času váš dědeček vlastně v hospici strávil?

Šperky z lastur. Černé, nebo bílé?

Děda v hospici nebyl nějak dlouho, ale i za tu chvíli jsem velmi vděčná. Bylo mu ke konci života dobře, a i když mi přišlo, že se bojí smrti, odešel v doprovodu mě a mé maminky, smířený. Jsem opravdu moc šťastná, že mi bylo umožněno být u toho. A tohle je přeci důležité, být nablízku svým drahým. Nikdo nechce být sám. Proto chci svou tvorbou podporovat hospice. Protože je to krásné místo, i když se zde odchází ze světa. Ale jak je vidno, smrt má mnoho tváří, nejen tu smutnou.

Když je řeč o strachu ze smrti, jaký je váš osobní pohled? Změnil na něm hospic něco?

Určitě mi zde došlo to, že hospic je právě to místo, kde smrt se mění z té zlé a černé čarodějnice na jemnou a vlídnou andělskou tvář, která vás doprovodí na další cestě. Myslím, že každý se smrti nějak bojí. Je to přeci něco neznámého, co vlastně nikdo nezažil, my lidé nemáme rádi nejistoty a bojíme se jich. A v hospici, tím, že je umožněno mít tam blízké, máte tam obětavé sestřičky, vlídné doktory a vůbec všechny, co se starají, aby na to člověk nebyl sám, je podle mě břímě smrti mnohem snazší. To je můj pocit z hospice. A je moc hezký. (hol)

Eutanazie je špatné řešení lidského utrpení

Pracuji jako lékařka v hospici. Chtěla bych reagovat na názory některých lidí, když říkají, že doporučit přijetí do hospice znamená vlastně rozhodnout o pasivní eutanazii.

K léčbě nemocných přistupuje lékař hospice aktivně. Hlavním cílem se však nestává délka, ale kvalita života. Důvodem pro přechod k paliaci je především skutečnost, že nechceme pacienta dále zatěžovat výkonem a léčbou, které mu sice mohou prodloužit život, ale za cenu nadměrného utrpení.

Principy paliativní medicíny by měly být uplatňovány standardně ve všech zdravotnických zařízeních.

Hospice mají navíc komfortní prostředí a jsou vybaveny mnoha pomůckami, které v nemocnicích nejsou v takové míře běžně dostupné. Kolektiv pracovníků hospice se na obor paliativní medicíny specializuje. Z velké části sestává z nadšenců ochotných kromě obvyklé práce a vzdělávání přidat ještě něco navíc, kus osobního nasazení a citu, dostatek komunikace. Dělalji vše pro to, aby nemocný v závěru svého života trpěl co nejméně.

Vyhánění čerta ďáblem

V hospici se umírající člověk dostává do centra pozornosti. Stará se o něj tým pracovníků, jehož součástí je kromě zdravotního personálu i aktivizační a sociální pracovník, pracov-

Presvědčení, že život je dar.

Ilustrační snímek Hospic v Mostě, o. p. s.

ník pro doprovázení nebo duchovní.

Pokud se někdy stane, že pacient v hospici žádá svého lékaře o eutanazii, je tato žádost podnětem k zamyšlení, která ze základních lidských potřeb nemocného nebyla uspokojena. Tuto žádost vnímáme jako volání o pomoc. Snažíme se věnovat nemocnému více času, léčit jeho bolesti, naslouchat jeho obavám, tišit jeho úzkost. Věřím, že pokud budeme rozvíjet paliativní medicínu a kultivovat prostředí zdravot-

nických zařízení, nebudou naši pacienti až na výjimky eutanazii žádat.

Stejně jako nebudu ostrý nůž dávat do rukou malému dítěti, není vhodné dát „do rukou“ právo na eutanazii společnosti, která není na dostatečném stupni vývoje po stránce duchovní, kulturní a materiální, protože riziko zneužití je obrovské. Žádný sebelepší kontrolní systém nezabrání tisícům starých lidí, aby neměli pocit, že už na život nemají právo, protože jsou pro společnost příliš drazí a nároční.

Snažit se odstranit ze světa utrpení cestou „rychlých“ řešení se často rovná příslovečnému vyhánění čerta ďáblem. Dnes již víme, že hlavními důvody pro žádosti o eutanazii nejsou příznaky tělesné, ale duševní.

Nechtěně podpoříme utrpení jiných

Po patnácti letech práce v hospici jsem stále přesvědčená, že eutanazie je velmi špatné řešení lidského utrpení. Věřím, že bolest tělesná i duševní jsou spolu úzce spjaté, do značné míry řešitelné, ale do určité míry také zůstanou navždy součástí lidského života. Tak jako nikdo z nás nepředpokládá, že jeho dospívající dítě spáchá sebevraždu z nešťastné lásky, neměli bychom ani předpokládat, že se nedokážeme v závěru života vypořádat s problémy, které toto období přináší. Vždy se najdou nemocní, kteří nás postaví před naše vlastní limity. Je však třeba hledat nové cesty s přesvědčením, že život je dar.

Dopady některých rozhodnutí na jedince, rodiny, ale také na vývoj lidstva či kultury národa se někdy projeví až po mnoha letech. Může se stát, že ve snaze ulevit některým nemocným nechtěně podpoříme utrpení jiných a kvůli jednotlivcům ovlivníme statisíce. Můžeme postavit lékaře na „kluzký svah“, přestat kultivovat život a vytvořit kulturu smrti. Tak jako jsme již mnohokrát byli svědky toho, že různé metody, zprvu uváděné do praxe s velkou slávou, byly později zdiskreditovány a opuštěny, možná jednou budoucí generace odsoudí i naše současné pochybnosti o smyslu života v jeho rané či závěrečné fázi.

IVANA KVITOVÁ,

Diakonie ČCE – hospic Citadela

Dozvídám se o hospici

Rakovina střev.

Po několika měsících progresu a neúspěšné léčby nastává poslední fáze. Všichni to víme, ale vzájemně se přesvědčujeme, že to bude dobré.

Přijíždím s otcem do okresní nemocnice. Krvácí do plen, špatně dýchá, je ve stresu. Sháním doktora, sestry si nás přehazují, telefonují, neví. Po ho-

dině přichází naštvaná doktorka: „Co si myslíte? Nejste tu sami. Víte, co musím vyřídit pacientů?“

Následuje „policejní“ výslech, konečně přijem na pokoj, kde se tísní šest starých pánů, zjevně v těžkém stavu. Vlhký, močí a výkaly páchnoucí vzduch, někteří pacienti sténají, chrčí, mnozí určitě potřebují přebalit a umýt. Těla, jména, čísla diagnóz.

Dělá se mi špatně po několika minutách. Loučím se, ještě se zastavím na sesterně s bonboniérkou. Dvě sestřičky u kafe, za dveřmi zaslechnu: „Ten nový příjem, ten dědek s rakovinou na čtyřce.“ Další práce, protivná, špinavá, páchnoucí práce za pár šup. Lítost, frustrace, bezmoc, hořkost, vztek. Já, personál, pacienti.

Příští tři týdny denně hodinově návštěvy u tátovy postele. Pocity viny – copak neumím tátovi zařídit ani důstojné umírání? Dozvídám se o hospici, mluvím se sestrou Anežkou a už podle hlasu vím, že jsem správně.

Přijíždíme do hospice, z budovy vychází tři nebo čtyři sestřičky, pomáhají s nosítky, otevírají dveře, představují se jmény, podávají nám ruce. Říkají, že jsou rády, a když se jim podívám do očí, tak jsem si jistý, že to tak je. Světlý, prostorný pokoj, velká koupelna, toaleta, televize, moderní polohovací postel, přistýlka pro doprovod. Vůně, květiny v oknech, obrázky na stěnách. Nevíravý zájem a úsměvy sestřiček. Odmítám kávu a kousám se do rtu, jestli se probudím.

Po dvou týdnech otec zemřel. Ráno, mezi druhou a třetí lžičkou Nutri-drinku. Umřel tiše a neokázale, takový byl po celý život. Jsem rád, že vím, jak umřel. Má matka, která celou dobu pobytu s ním, ho držela za ruku. Tak jako předtím dvaapadesát let.

Byl to můj táta, měl jsem ho rád. A když ležel na smrtelné posteli, neviděl jsem staré, zchátralé tělo, ale člověka plného lásky a radosti, práce a zodpovědnosti, zálib i starostí. Jsem moc rád, že stejně ho viděly i sestřičky a ostatní úžasní lidé v hospici. Jsem jim za to nepovyslovně vděčný.

z *Dopisu syna pacienta Hospice sv. Jana N. Neumann; redakčně upraveno*

Kde je láska, tam je Bůh přítomen

„Mám nádorové onemocnění s metastázami, ačkoliv je mi teprve třicet let, jsem jistě terminální pacient. Našla jsem si vaši službu na internetu, přijďte prosím k nám domů.“

„Myslím si, že mi moc času nezbyvá,“ slyším rozechvělý hlas v telefonu. V hlavě mi běží celá řada věcí, které budeme potřebovat k péči. Mezitím volám kolegyni v hospici s tím, že jedeme do rodiny.

Asi za půl hodiny stojíme před krásným domem, který ještě voní novotou. Dveře nám otevírá tatínek a maminka. Oči mají zarudlé od pláče, jejich tvář je plná bolesti a utrpení. Vstupujeme do pokoje, kde na lůžku odpočívá krásná mladá žena. Její rysy vykazují známky pokročilého onkologického onemocnění, ale její tvář je pokojná.

Vypráví nám o své nemoci. O zjištěných metastázách. Popisuje, co prožívala při operaci, chemoterapii, radioterapii. V postýlce vedle ní spí její dvoletý syn. Přichází manžel, aby byl své ženě blízkou a seznámil se s týmem hospice. S úctou nasloucháme životnímu příběhu mladých lidí, kteří se do sebe zamilovali, po svatbě zrekonstruovali dům, narodil se jim syn a měli spoustu plánů. Krátce po porodu přišla nevléčitelná nemoc.

Sděluje, že se nebojí smrti

K nemocné přijíždí lékař hospice a ordinuje opiáty na nádorovou bolest, která je patrná zvláště při pohybu a infúzní terapii. Do rodiny umístíme polohovací lůžko, podáme patřičné léky a monitorujeme fyziologické funkce. Rodina je vděčná, že nemocná nemusí do nemocnice a že všechny potřebné úkony spojené s nemocí je možné obstarat doma. Plánujeme návštěvu na další den. Postupně poznáváme celou rodinu, sourozence, ale i babičku a dědu, kteří vnučku často navštěvují.

Nemocná žena mi v jednom z mnoha rozhovorů, které vedeme, sděluje, že se nebojí smrti, ale pláče, protože ví, že opustí svého malého synka, který netuší, že jeho milovaná maminka umírá. Také mi svěčuje, že rodiče navrhnou léčbu léčiteli, která by jí měla dle jejich úsudku prodloužit život. Ptá se mě, co si o tom všem myslím. Nořím se do jejich krásných modrých očí a vnímám, že musím být pravdivá. Říkám, že sama bych respektovala principy paliativní péče a léčiteli odmítla.

Atmosféra v rodině je velmi napjatá. Žena pláče. Vidím, že je zcela

Právě tohle potřebuju slyšet.

Ilustrační snímek Hospicová péče sv. Kleofáše, o.p.s.

vyčerpaná a že rodina místo ní rozhoduje o tom, co bude následovat. Vzpomínám na desítky podobných situací, kdy rodina rozhodovala za nemocné, kteří neměli sílu se již bránit. Byli křehcí a podlehli tomuto tlaku. Přivolávám lékaře, aby se k dané situaci vyjádřil a vysvětlil, že klid, láska, domov a dané postupy paliativní medicíny jsou tím nejlepším lékem, který žena v těchto okamžicích potřebuje. Slovo lékaře je slovo velmi podstatné a můžeme se o ně opřít. Nicméně vím, že celá situace se jeví jako bezvýhodná. V rodině je hmatatelný a všudypřítomný strach ze smrti.

Najít viníka nemoci

Zdravotní stav ženy se každým dnem prudce zhoršuje. Přestává přijímat stravu, tekutiny zajišťujeme infúzní terapií. Většinu času tráví na lůžku, je stále více unavená, přestává komunikovat, často spí. Rodinní příslušníci zoufají a snaží se najít viníka nemoci své drahé dcery. Obviňují lékaře, že nemoc objevili tak pozdě. Občas agresivně reagují i na naši přítomnost. Víme, že v jejich postoji se skrývá krutá vnitřní bolest z odchodu, který se blíží. Chtějí smrt, která stojí již opodál, zastavit. Nemají sílu, nemají víru, ale mají lásku! Svou dceru milují. A kde je láska, tam je Bůh přítomen.

V jedné vyhocené situaci, v pláči a nářku téměř všech rodinných příslušníků, jsem cítila, že můžu říci o naději. Navrhla jsem rodině, zda bych si se všemi příslušníky mohla krátce promluvit. Tatínek se ptal, co můžu vhodného říci v situaci, kdy umírá jeho milovaná dcera. A podotkl, že nestojí o falešnou útěchu a příliš mnoho slov. Seděli jsme u velkého kuchyňského

stolu. Pohledem jsem zjistila, že jsou přítomni všichni. Manžel, synek, rodiče, prarodiče, sourozenci. Zachvěla jsem se bázni a soucitem před všemi těmito lidmi, kteří sledovali mou tvář. Řekla jsem jim jedinou větu: „Věřím, že život vaší dcery, manželky a sestry smrtí nekončí, ale bude pokračovat dál.“ Bylo absolutní ticho, snad jen tlukot mého srdce prozrazoval drama přítomného okamžiku.

První mi pohlédl do očí tatínek. „Jak víte, že právě tuto větu jsem potřeboval slyšet?“ „Nevím to přesně,“ špitla jsem tiše, „srdcem jsem cítila, že právě teď vám všem můžu říci o naději.“ „Už dávno se modlím,“ řekla uplakaná babička náhle. „Jsem stará a mám zemřít místo vnučky,“ rozplakala se naplno. „Mami, já věřím, že budeme všichni dál žít, vždyť není možné, abychom se v tom vesmíru ztratili,“ řekla sestra. Naplno se rozvinul duchovní rozhovor, který dopředu nešlo naplánovat.

Naděje v slzách

Rodinní příslušníci si ve svých srdcích našli víru. Víru něžnou, víru, která se rodí v okamžicích umírání. V jejich slovech a vzrušených gestech se odráželo poznání odvěké touhy člověka po Bohu. Tuto touhu odkryl čas umírání, čas vzácný a pro život každého člověka tak podstatný. Jejich tvář se proměnila, v jejich bolesti a slzách se objevila naděje. Odcházela jsem domů vyčerpaná, ale šťastná a vděčná.

U nemocné se střídal náš hospicový tým velmi intenzivně. S láskou a úctou jsme doprovázeli nejen nemocnou, ale také její rodinu. V okamžiku smrti byli s dcerou její milující rodiče. Je to posvátná chvíle a čest, kdy nemocný člověk zemře v přítomnosti nás, zdra-

votníků. Stála jsem s lékařem, který je i mým manželem, u lůžka zesnulé ženy a děkovala v srdci Bohu za čas, který jsme prožili.

Zbývalo upravit zesnulé tělo, zapálit svíčku, otevřít okno a pomodlit se za nemocnou, která nás vpustila do svého srdce. Poděkovat za život, který nám byl svěřen a který něžně odešel. Poděkovat rodině za lásku, blízkost i boj, který s nevléčitelnou nemocí statečně sváděli. Jeden po druhém jsme si objemím vyjádřili silnou lidskou souznělost. Uvědomovala jsem si, že máme v hospici veliké bohatství – dostatek času pro naše nemocné, přizpůsobení se rytmu jejich prostředí, ve kterém žijí, ale především že máme víru, nevyčerpatelný zdroj síly a lásky.

JANA SIEBEROVÁ,

Domácí hospic Duha, Hořice

ASOCIACE POSKYTOVATELŮ HOSPICOVÉ PALIATIVNÍ PÉČE

Karlovo náměstí 317/5
128 01 Praha 2
tel.: +420 731 461 142
e-mail:

info@asociacehospicu.cz

www.asociacehospicu.cz

Bankovní spojení:
Československá
obchodní banka,
číslo účtu:

256820125/0300